

KÖNYVSZEMLE

Péter Medgyes
**The non-native teacher.
Updated edition with new
material**

Callander: Swan Communication Ltd.,
2017. 172 p.
ISBN: 978-1-901760-11-8

Rendhagyó módon a könyv témájához kapcsolódó személyes emlékekkel kezdem a recenziót. Magyar anyanyelvű angoltanárként 25 éve kezdtem a pályafutásomat, így egyidősek vagyunk: a könyv első és második kiadása is (Medgyes 1994, 1999) végigkísérte eddigi szakmai utamat, nyelvtanári pályámat. Nagyon sokszor adott inspirációt, vagy húzott ki egy-egy gödörből.

Az első meghatározó emlékem 1992-ből egy budapesti konferencia, ahol Medgyes Péter előadása azt latolgatta: *Ki ér többet? Az anyanyelvű vagy a nem-anyanyelvű nyelvtenár?* Akkoriban a munkahelyemen öt anyanyelvű kollégával dolgoztam együtt, ami az 1990-es évek elején, a rendszerváltás után újszerű, szokatlan volt. Kezdő nyelvtenárként így naponta szembesültem a nyelvi korlátaimmal. Emiatt folyamatosan másodrangúnak, kisebb rendűnek, kevesebbnek éreztem magam. Hatalmas gombóc volt a torkomban (nem „pillangó a gyomromban”!), valahányszor meg kellett szólalnom az anyanyelvű kollégák előtt egy értekezleten, vagy akár csak összetalálkoztunk a folyosón, és beszélgetni kezdtünk. Talán érthető, hogy abban a helyzetben mennyire felszabadító és terápiás hatású volt az az előadás, hiszen komoly önértékelési válságból húzott ki, visszaadta az önbecsülésemet. Rájöttem, hogy nem érek kevesebbet, mint az anyanyelvűek! Sőt, ott és akkor tudatosult bennem, hogy valójában mit érek, melyek azok az adottságaim és előnyeim, melyekre nem-anyanyelvű tanárként nemcsak büszke lehetek, de támaszkodhatok is. Évek múltán derült csak ki számomra, hogy a később megjelent kötet egyik legfonto-

sabb fejezete, központi mondanivalója hangzott el azon a számomra átütő erővel ható, máig emlékezetes előadáson.

Örömteli kíváncsisággal vettem tehát kézbe a harmadik kiadást, amely minden váromozást felülmúlta. Aki ismerte a korábbi köteteket, szinte nem fog ráismerni a legújabbra. Nemcsak a többedik kiadásoknál szokásos kötelező „ránctelvarrást” végezte el a szerző és a kiadó, hanem kívül-belül alaposan megújult, kibővült a könyv: méretre nagyobb, küllemében színesebb és tartalmilag sokkal gazdagabb lett. Egyszerre komoly szakkönyv, motiváló nyelvkönyv, munkatankönyv és ismeretterjesztő irodalom is, amely végre nem a diákokról szól, hanem rólunk, nyelvtenárokról – nekünk, nyelvtenároknak.

Legszembetűnőbb és igazán olvasóbarát újítás a kétszínű nyomtatás. Fekete betűkkel a korábbi kiadások szövege szerepel, míg kék színnel jelölték és nyomtatták a teljesen új részeket és a kiegészítéseket. Minden oldalra jut bőven új tartalom, ami briliáns módon interaktívá teszi az olvasás élményét. Lábjegyzetek helyett széljegyzeteket találunk, melyeken keresztül a szerző folyamatos dialógust folytat az olvasóval. Ezek vagy az adott fejezethez kapcsolódó, elgondolkodtató, reflexióra ösztönző kérdések, vagy a 21. századi technika korában egy-két kattintással elérhető internetes videók, előadások, vagy tanároknak szóló nyelvfejlesztési lehetőségek.

Az olvasó legyen felkészülve arra, hogy a kérdések nagyon találóak, kivétel nélkül motiválóak, de néha bizony provokálóan kemények, és szinte a veséinkbe látnak. Egyrészt kendőzetlen őszinteségre, a magunkkal és eddigi tanári gyakorlatunkkal való szembenézésre sarkallnak, ugyanakkor építkezésre, fejlődésre, tanulásra ösztönöznek. Időnként szívesen a könyv végére lapoznék, keresném a minta-megoldást, a kérdésekre adott saját válaszaimat összehasonlítani egy megoldókulccsal, de erre nincs lehetőség. Marad

a reflektív önképzés lehetősége, esetleg egy érdeklődő kollégával, mentorral is érdemes beszélgetni erről. Tanárképző kurzusokhoz és külső-belső továbbképző kurzusokhoz is remek tananyag lehet bármelyik örökzöld témát tárgyaló alfejezet, például a hibajavítás kérdéséről (66–68. o.), a nem-anyanyelvű létünk sötét oldaláról (5. fejezet) benne a stressz kezelésével (44–53. o.), vagy a létünk fényes oldaláról (6. fejezet). Személyes kedvencem a saját nyelvtudásunk karbantartásáról szóló és azt ösztönző 9. és 10. fejezet.

Hat nagy tartalmi részre tagolódik a könyv, azon belül részenként két-két fejezetet, tehát összesen 12 témakört érint. Az első öt rész a korábbi kiadásokban is megtalálható volt, de a kiegészítésekkel interaktívvá vált. A hatodik fejezet teljese egésze kék alapon pompázik, mivel újabb kutatási eredményeket közöl. Az első kutatás tanórai videófelvevételek alapján elemzi az anyanyelvű és nem-anyanyelvű tanárok viselkedését, míg a második a diákok szemszögéből vizsgálja a kérdést, mindkettő érdekes tanulságokkal szolgál. Akinek ez még kevés, azok figyelmébe ajánlom a szakirodalmi hivatkozások naprakész, gazdag, annotált listáját. Az irodalomjegyzék nemcsak egy-egy kérdéskörhöz kapcsolódik a fejezetek végén, hanem szinte minden oldalra jut legalább egy tétel, amely a témába vág, és a korábbi kiadások óta látott napvilágot.

Olvasás közben időnként magamra ismerve kuncogtam, máskor komolyan elgondolkodtatott a könyv. Rólam, rólunk szól, akik többségben vagyunk itthon, Magyarországon és a célnyelvi országokon kívül világszerte mindenhol. Felemelő, szórakoztató és tanulságos olvasmány. Örök érvényű, időtlen, egyedülálló. Amolyan „Könyvek Könyve”, azaz a nem-anyanyelvű nyelvtanárok Bibliája. Az első kiadás 1995-ben első díjat nyert a rangos *Duke of Edinburgh English Language Book Competition* versenyen, így felmerült bennem, lehetne-e ezt a harmadik, bővített kiadást a könyvek Oscar-díjára jelölni?

Fischer Andrea

IRODALOM

Medgyes, P. (1994): *The non-native teacher*. London: Macmillan.

Medgyes, P. (1999): *The non-native teacher*. 2nd edition. Ismaning: Max Hueber Verlag.

Kontra Miklós (szerk.)
Fancsaly Éva – Gúti Erika –
Kontra Miklós – Molnár Ljubić
Mónika – Oszkó Beatrix –
Siklósi Beáta – Žagar Szentesi Orsolya
**A magyar nyelv
Horvátországban**
Budapest – Eszék: Gondolat Kiadó,
2016. 310 p.
ISBN: 978-963-693-701-0

A trianoni döntésnek sok más mellett nyelvi, nyelvhasználati következményei is voltak. Az új határok között elsősorban az egynyelvű magyar népesség maradt, nyelvi kisebbségek közül számottevőként a mintegy négyszázezer németesség. A második világháború utáni kitelepítés nemcsak az ő létszámukat felezte meg, hanem az itt maradottak nyelvi asszimilációját is felgyorsította, fokozva ezzel a magyar egynyelvűséget. A politikai és nyelvi, kulturális bezárkózás mind a mai napig érzeti hatását például abban, hogy a magyar népesség idegennyelv-tudás tekintetében jóval az európai átlag alatt van.

A szomszédos országok határai közé került magyar kisebbség nyelvhasználata is megváltozott: a korábinál erőteljesebben érintette őket a mindenkori államnyelv(ek) kontaktushatása.

A magyarországiakban a határon túliak nyelvhasználatával kapcsolatban két ellentétes sztereotípiát fogalmazódott meg. Az egyik az államhatáron túl beszélt nyelvváltozato(ka)t „romlatlan, ősi, tiszta forrás”-ként magasztalta. Ebből kéne, úgymond, bőven meríteni a rom-